

nieuwe gevoelsleven der eerste Christenen leidden tot een nieuwe kunst, die, hoewel uitgaand van de Hellenistisch-Romeinsche kunstvormen, toch iets geheel verschillends wist te scheppen.

De overblijfselen van deze oudste Christelijke kunst zijn te Spoleto om de hierboven vermelde reden buitengewoon talrijk. Een bezoek aan het rijke „Museo civico” zal ieder daarvan overtuigen.

Het eerbiedwaardigste monument uit dien tijd van sterk geloofsleven, waarin heidensche en Christelijke motieven in elkaar overgaan, is de basilica San Salvatore. Deze kerk ligt even buiten Spoleto, nabij het kerkhof. Wie reeds van te voren weet welk een belangrijk bouwwerk hij gaat bezichtigen, zonder evenwel ooit een afbeelding ervan gezien te hebben, zal zeer zeker op het eerste gezicht teleurgesteld zijn. (Afb. 3). Dit komt doordat de gevel in den loop der tijden zeer gehavend is en men zelfs kan zeggen, dat hetgeen men thans ziet niet meer is dan een ruïne. Bij nauwkeuriger beschouwing trekt echter onmiddellijk de werkelijk klassieke plaatsing der vensters de aandacht en bemerkt men, dat de prachtige deuren, zowel in haar afmetingen als in de versieringen g e h e e l R o m e i n s c h zijn. Buitengewoon fraai is de bewerking van het fries boven de middeldeur, onder een kroonlijst aangebracht. Dat deze versiering niet een werk is uit den heidenschen tijd, zooals men zou wanen, wordt alleen bewezen door het fraai bewerkte kruis, dat midden boven de deur tusschen de ornamentale bloemen van het fries als een mystiek symbool werkelijk „ontluikt”. In de bovenhelft van den gevel zijn de drie reeds genoemde vensters aangebracht, het middelste boogvormig. De vensters zijn geflankeerd door pilasters, die niettegenstaande de kanneleringen naar ons begrip iets te zwaar zijn en een merkwaardigen Voor-Aziatischen invloed verraden, welke ook in de versiering van den boog boven het middelraam tot uiting komt. In heel Italië is daarvan geen verder voorbeeld meer aan te wijzen. De decoratie der drie deuren herinnert o.a. aan de zeer vroege Christelijke kerk uit de 5de eeuw te Kodja Kalessi (Isaurië *). Ook in de timpanen der zijramen en boven den boog van het middelraam zijn kruisen aangebracht. Dwars over den gevel loopt een lijst, waarop zich de voetstukken bevinden van vier hooge pilasters, die dienden om de vensters te scheiden. Hoewel de kerk door aardbevingen, branden en niet het minst door schennende menschenhanden zeer heeft geleden en ook de façade niet gespaard bleef, is in gedachten een reconstructie mogelijk. Volgens Prof. Mario Salmi, van wiens zeer verdienstelijk artikel „La Basilica di San Salvatore presso Spoleto”, verschenen in „Dedalo” †), hier een dankbaar gebruik is gemaakt, was de geheele gevel met marmer bekleed, waarvan nog sporen zichtbaar zijn boven het middelste venster. De beide afgeschuinde flanken van de façade

*) Zie O. Wulff, *Altchristliche und Byzantinische Kunst*, I, p. 255.

†) Jaargang 1921—'22, blz. 628 en vlg.